

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Анастасії Житницької

**«Формування гнучких навичок комунікації майбутніх учителів
іноземних мов в освітньому процесі закладів вищої педагогічної освіти»**

на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі 01 Освіта –

Педагогіка за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми обумовлена стрімким розвитком соціальних запитів на підготовку майбутніх фахівців, спроможних ефективно виконувати свої обов'язки як у межах фаху, так і в повсякденному житті. Робота вчителів іноземних мов ХХІ сторіччя лише в межах фаху передбачає володіння ними величезним спектром навичок, що вже важко вмістити в професіограму педагога. Стрімкий розвиток соціальної комунікації, виникнення багаточисленних каналів зв'язку, які забезпечують роботу вчителя в синхронному та асинхронному режимах, лише створює умови для адаптивної гнучкості, коли людина одночасно виконує декілька функцій і ролей.

Саме тому тема дисертаційного дослідження є актуальною та на часі в підготовці фахівців різних спеціальностей, однак майбутніх учителів іноземних мов це стосується по-особливому, оскільки їхнє комунікативне середовище є дещо ширшим і потребує масштабнішої роботи з підготовки до майбутньої професійної діяльності. Крім означених в дисертації показників гнучких навичок комунікації (емоційного інтелекту, навички комунікабельності та особистої ефективності), дослідниця виокремлює знання мови, що на перший погляд може здатися дискусійним. Однак саме в цьому і є специфіка формування гнучких навичок комунікації саме в майбутніх учителів іноземних мов, оскільки знання мови є основою для комунікації вчителя, яка забезпечує передачу даних від однієї особи до другої будь-якими опосередкованими та безпосередніми способами.

Необхідність проведення дослідження знайшла підтримку з боку кафедр «Освітології та інноваційної педагогіки», «Психологічної та педагогічної антропології», «Української літератури та журналістики імені професора

Леоніда Ушкалова», «Теорії і практики англійської мови», «Практики англійського усного і писемного мовлення» ХНПУ імені Г.С.Сковороди у процесі викладання гуманітарних дисциплін «Педагогіка» (теми «Педагогічне спілкування», «Методи навчання», «Робота з батьками»), а також при викладанні дисциплін фахового циклу («Іноземна мова за фахом» та «Іноземна мова для науковців») тощо.

Тема дисертації є складником комплексної програми науково-дослідної роботи кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди і складає частину його наукового напрямку «Наукові основи і навчально-методичний супровід педагогічного процесу в закладах освіти: історико-педагогічний, компаративний, прогностичний аспекти» (державний реєстраційний номер 0121U107474 від 22.01.2021 р.).

Рецензоване дослідження свідчить про наукову зрілість дисертантки, її вміння бачити актуальні проблеми підготовки фахівців, готовність до їхнього розв'язання на достатньому професійному та науковому рівнях. У цілому дисертація Анастасії Житницької за своїм змістом і формою є цілісним науковим дослідженням.

Варто зазначити, що ознайомлення з матеріалом дисертації свідчить про проведення значного обсягу пошукової, аналітичної та дослідницької роботи Анастасією Житницькою.

Проведене дослідження є переконливим на підставі ґрунтовного аналізу сучасник соціальних та масових комунікацій. Дисертанткою, дійсно, вслід за польським комунікологом Т. Goban-Klas комунікація розглядається в декількох напрямках: *комунікація як трансмісія* (трансляція, передача) інформації, ідей, емоцій, умінь; *комунікація як розуміння інших*, коли ми й самі прагнемо, щоб нас зрозуміли (комунікація як порозуміння); *комунікація як вплив* за допомогою знаків і символів на людей; *комунікація як об'єднання (творення спільноти)* за допомогою мови чи знаків; *комунікація як взаємодія* за допомогою символів; *комунікація як обмін значеннями* між людьми, які мають спільне в сприйманні, прагненнях і позиціях; *комунікація як складник суспільного процесу*, який

виражає групові норми, здійснює громадський контроль, розподіляє ролі, досягає координації зусиль тощо. Саме звідси формується розуміння інноваційної діяльності сучасного вчителя іноземних мов, виникнення його нових ролей і, взагалі, усвідомлення суті ключового поняття дослідження «гнучкі навички комунікації» як «інтегральної якості особистості майбутнього вчителя іноземних мов, яка сприяє ефективному вирішенню професійних та повсякденних завдань на рівні комунікативної взаємодії».

Так, термінологічний апарат дослідження не викликає заперечень, належним чином обґрунтовано дидактичні умови формування гнучких навичок комунікації майбутніх учителів іноземних мов в освітньому процесі закладів вищої педагогічної освіти, а саме: інтеріоризація комунікативних методик формування гнучких навичок комунікації майбутніх учителів іноземних мов в освітній процес педагогічного вишу; імплементація різноманітних стратегій активного та інтерактивного навчання, які зумовлюють організацію педагогічного експерименту.

Відмітимо, що результати дослідження доцільно використовувати в процесі розроблення освітніх програм, робочих програм, авторських силабусів, навчальних планів, спрямованих на формування в майбутніх учителів іноземних мов гнучких навичок комунікації; застосовувати під час розроблення дисциплін за вибором бакалаврів, укладання підручників та посібників, методичних рекомендацій до гуманітарних дисциплін та написання наукових робіт, а також використовувати в закладах фахової передвищої освіти, які здійснюють підготовку вчителів іноземних мов. Матеріали дослідження *доцільно використовувати* в процесі підвищення кваліфікації вчителів іноземних мов у закладах загальної середньої освіти. Низка окреслених у дослідженні питань *може послугувати* ключовою тематикою в роботі шкільних методичних об'єднань і семінарів.

Сформульовані Анастасією Житницькою наукові положення, об'єкт, предмет і висновки є аргументованими та послідовними. Дисертантка використала методи, що відповідають меті та завданням дослідження, зокрема такі: *теоретичні* (вивчення, аналіз та узагальнення наукової, навчально-

методичної, педагогічної, психологічної літератури з метою теоретичного обґрунтування проблеми дослідження формування в майбутніх учителів іноземних мов гнучких навичок комунікації; систематизація, порівняння та узагальнення змісту понять наукового пошуку для визначення понятійного апарату дослідження, для характеристики сутності, структури професіограми майбутніх учителів іноземних мов, визначення місця softskills у професійній діяльності вчителя, а також для обґрунтування дидактичних умов формування досліджуваних навичок); *емпіричні* (анкетування, бесіди, інтерв'ювання, тестування, спостереження, педагогічний експеримент для виявлення ефективності запропонованих дидактичних умов; *статистичні* (методи математичної статистики, що дали можливість кількісно та якісно проаналізувати результати дослідження).

Зазначимо належну апробацію результатів наукового пошуку дисертантки. Матеріали дисертації обговорювалися на міжнародних та всеукраїнських конференціях. Результати дослідження відображено в 13 наукових працях (із них 11 одноосібних), серед них 4 статті в провідних фахових виданнях України, 8 – у збірниках матеріалів і тез доповідей на науково-практичних конференціях, 1 – в інших виданнях.

Структура дисертації відповідає діючим вимогам, загальний обсяг роботи становить 232 сторінки, з яких основного тексту – 171 сторінка.

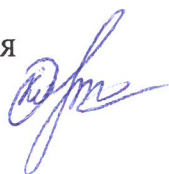
Уважаємо, що положення та результати рецензованого наукового дослідження є обґрунтованими, теоретично та методично виваженими. Основні положення та висновки дисертації мають вагоме теоретичне та практичне значення.

За своєю актуальністю, науковою новизною отриманих результатів, теоретичним і практичним значенням дисертація Анастасії Житницької на тему «Формування гнучких навичок комунікації майбутніх учителів іноземних мов в освітньому процесі закладів вищої педагогічної освіти» відповідає спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки та вимогам до оформлення дисертації відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування

рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 року №44 (зі змінами від 21.03.2022 року №341), а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії PhD зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Рецензент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри практики
англійського усного і писемного мовлення
ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Оксана КОВАЛЕНКО

На електронний документ накладено: 1 (Один) підписи чи печатки:
На момент друку копії, підписи чи печатки перевірено:
Програмний комплекс: eSign v. 2.3.0;
Засіб кваліфікованого електронного підпису чи печатки: ІТТ Користувач ЦСК-1
Експертний висновок: №05/02/02-1424 від 05.04.2016;
Цілісність даних: не порушена;

Підпис № 1 (реквізити підписувача та дані сертифіката)
Підписувач: КОВАЛЕНКО ОКСАНА АНАТОЛІВНА 2760917480;
Належність до Юридічної особи: ФІЗИЧНА ОСОБА;
Код юридичної особи в ЄДР: 2760917480;
Серійний номер кваліфікованого сертифіката: 5E984D526F82F38F040000006CF334012EA49E04;
Видавець кваліфікованого сертифіката: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК";
Тип носія особистого ключа: Незахищений;
Тип підпису: Удосконалений;
Сертифікат: Кваліфікований;
Час та дата підпису (позначка часу для підпису): 15:41 04.12.2023;
Чинний на момент підпису. Підтверджено позначкою часу для підпису від АЦСК (кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг)
Час та дата підпису (позначка часу для даних): 15:41 04.12.2023;
Чинний на момент підпису. Підтверджено позначкою часу для даних від АЦСК (кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг)